

EX LIBRIS

ELIN WÄGNER

FOGELSTAD —

ETT TIDIGT KVINNLIGT NÄTVERK

Rapport från Elin Wägner-sällskapetets hösthelg

på S:t Sigfrids folkhögskola

18-19 september 1993

FOGELSTAD -

ETT TIDIGT KVINNLIGT NÄTVERK

Rapport från Elin Wägner-sällskapets hösthelg på S:t Sigfrids folkhögskola

18-19 september 1993

VÄLKOMMEN !

Det kändes härligt att för fjärde gången hälsa deltagarna välkomna till en hösthelg på Kronoberg - som vanligt i strålände höstväder och med träden i glödande färger. Denna gång med det kvinnliga nätverket Fogelstad som tema och utgångspunkt för en presentation av lokala nätverk och diskussion om vad dagens kvinnor behöver för att tränga djupare in i maktens boningar. Många kvinnor nickade instämmande när jag inledde med ett citat från Väckarklocka:

"Att komma in i systemet betydde inte för kvinnorna att få något väsentligt inflytande där. För de allra flesta har utbildning till tjänst i det manliga systemet betytt omskolning, avslipning, anpassning."

Efter en presentation vad vi gjort inom Sällskapet sen vi sist möttes på årsmötet och något om vad vi planerade för hösten förflyttade vi oss raskt till Fogelstad genom en bildserie som en av Sällskapets medlemmar, Lotta Frost Berggren tagit under sensommaren. Här kunde vi beundra den pampiga huvudbyggnaden, förundras över hur den egensinniga Elisabeth Tamm låtit måla över salens träpanel och till och med rörspisarna i dalablått, förskräckas över förfallet över det som tidigare varit klassrum för en hel generation studiehungriga kvinnor. Vi funderade över hur dessa saler skulle kunna rustas upp och användas som mötesplats för en ny generation kvinnor och inspirerades att börja planera ett studiebesök till Fogelstad i samband med årsmötet i Stockholm 7 maj 1994. Det kommer att äga rum i Börssalen på Svenska Akademien för att fira 50-årsjubileet av Elin Wagners inträde bland De Aderton.

Vår hösthelg hade 38 deltagare, denna gång alla kvinnor - utom en man som blev kvar och lyssnade på Lena Eskilssons föredrag sedan han hämtat några deltagare vid flyget och sen smög sig tillbaka för att lyssna på Hjärdis Levin, kanske mest bekant för sin bok "Testiklarnas herravälde"!

Marianne Enge Swartz

Idéhistoriker Lena Eskilssons presentation av Fogelstad som hon beskriver det i boken Drömmen om kamratsamhället, Kvinnliga medborgarskolan på Fogelstad (Carlssons förlag) inleddes med ett Elin Wägner-citat ur artikeln "En negerstat i staten", Tidevarvet nr 3, 1923:

"Denna pappersreform öppnar en dörr, men ingenting sker, förrän vederbörande fattar mod att gå igenom dörren".

Rösträtten som kvinnorna hade kämpat sig fram till 1919 gav ingen automatisk frihet eller jämlikhet. Den var en dörr som öppnades. Den innebar en möjlighet att gå ut i samhället och ta sin plats. Så skrev Elin Wägner i sin artikel "En negerstat i staten" (1923), två år efter det att kvinnorna fick gå till valurnorna för första gången. Så nyss! Bara en kvinnoålder gammal reform.

Kvinnorna skulle inte utgöra ett ghetto i staten längre. Den kvinnliga medborgarskolan på Fogelstad startade just för att träna kvinnor i medborgarskapet. Ett genomtänkt och pedagogiskt sett spännande program lades upp av den vackra reformpedagogen Honorine Hermelin. Kvinnorna som kom hit skulle få lära sig sin historia och hur själslivet fungerar. Lärarinnor blandades med tobaksarbeterskor. Hemmafruar och intellektuella deltog i kommunen "Komtemåtta". Kursdeltagarna spelade förtjust kommunfullmäktige, barnmorska och torpare i olika rollspel. Gympan sägs inta ha varit så populär, men den gemensamma sången var en härlig träning i det kollektiva.

Elisabeth Tamm var den ekonomiska garanten för medborgarskolan. Det var tack vare hennes gods och guld som skolans alla projekt kunde genomföras. Hon ville föra kvinnan in i riksdagen och arbetade trots sin aristokratiska bakgrund för radikala, demokratiska ideal. I hennes ladugårdar arbetade endast kvinnliga "ladugårdsföra män".

År 1922 tog hon initiativ till den första kursen, "urkursen", på Fogelstad. Den fick sen en fortsättning 1925 och upprepades fram till 1954. Första planeringen gjordes framför den öppna brasan hos "Lisse" på Fogelstad av "konstellationen", de fem kvinnorna som utgjorde kärnan i Fogelstad-gruppen. Ada Nilsson, den kvinnliga läkaren menade att de fem samverkade i en konstellation, som gjorde att deras insatser blev större än vad de var och en för sig kunde uppnå. Som vi kan läsa i Isakssons och Linders Wägner-biografi är det ingen gemenskap i rosenrött utan ibland en uppriven och svår gemenskap mellan dem.

Idén med konstellationen gick igen i boendet på skolan. Diakonissan fick ligga bredvid tobaksarbeterskan. Det var inte alltid friktionsfritt men ur "processen med de goda råvarorna skulle det börja sjuda. Det skulle lukta illa, men sen kom den rena brygden fram". Samhörigheten kom före klasstänkandet.

3

I den här miljön fördes en självständig kvinnlig idédebatt, i stor utsträckning uttolkad av Elin Wägner i Tidevarvet. Samhörigheten var temat. Kvinnan är ändå "särskild", som t.ex. i Elins Väckarklocka. Elins sätt att se på patriarkatet som en fas i historien, som kan överges liksom matriarkatet övergavs, går ut på samma sak som Fredrika Bremers tankar om det kvinnliga som närmare andligheten och Gud. Kvinnan är "särskild". Ellen Keys slutsats är densamma men från en helt annan utgångspunkt, nämligen evolutionsteorin. Kvinnorna har en egen utvecklingshistoria som är särskild.

Det här synsättet står långt ifrån den tongivande strömningen på 70-talet, när likheterna mellan man och kvinna poängterades starkt. I de nya kvinnliga nätverken idag har de gamla strömningarna kommit tillbaka. Det är ändå förvånande att Fogelstad-gruppens idéer inte gav starkare avtryck i historien. Elin kallade sig och sina fyra vänner i gruppen för "frisinnade vildar". De gick ju inte i takt med andra starka framväxande rörelser i tiden. De var inte heller så lätta att definiera. Detta trodde Lena Eskilsson var förklaringen till det relativa inflytandet.

Jord- och befolkningsfrågorna var de avgörande frågorna, när Elin 1939 lade fram Fogelstad-gruppens politiska program i Tidevarvet. I de begreppen ingick freden, kvinnorna och uppfostran.

Den politiska basen var Frisinnade Kvinnors Riksförbund. Både Kerstin Hesselgren och Elisabeth Tamm blev också inröstade i riksdagen. Men, som Elin skrev i sin artikel, de verkliga förbättringarna skulle inte komma automatiskt. Man måste fatta mod och gå ut genom den öppnade dörren. Därför föddes idén om den kvinnliga medborgarskolan. När vi satt på S:t Sigfrids Folkhögskola och såg bilderna från huset på Fogelstad, där skolan var belägen, så tänkte vi många att den skulle behöva leva upp igen. Det självständiga kvinnliga idéarbetet behöver en hemvist - också idag.

Cecilia Zadig

NATURPROMENAD

4

Efter middagen samlades de promenadlystna omkring Börje Svensson, lärare vid S:t Sigfrids Folkhögskola, för att i hans sällskap lära känna lite av miljön omkring skolan. Börje är mycket kunnig om allt som rör naturen och har en särskild förmåga att förmedla såväl sina kunskaper som sin kärlek till den.

Den första växt vi stannade vid var en rölleka. De 3-4 cm långa bladen har en mängd små, mörkt gröna flikar, som gör att de påminner om små dillkvistar. Enligt Börje kan de här bladen användas i stället för både dill och persilja. Ett aptitretande universalmedel, alltså, som kanske också kan medverka till god hälsa. Tyvärr är vissa personer allergiska mot rölleka så de gör klokast i att hålla sig på avstånd från den.

Vi vandrade längs Kalvuddevägen ut till Kalvuddens yttersta spets. Börje uppmärksammade oss på att vi gick i en gammal byggd med minnesmärken från forna tider. En hållkista från stenåldern har funnits här, men Smålands museum har lagt beslag på den. Börje hotade med att han någon mörk kväll minsann skulle hämta tillbaka den från museiparken och återställa den på dess rätta plats!

På avstånd såg vi Kronobergs slottsruin. Från 1300-talet fungerade slottet som biskopsborg men på 1500-talet lät Gustav Vasa göra den till kungligt slott. Bondgården invid skolan kallas Kungsgården, eftersom den levererade förnödenheter till kungen och hans följe. Gården drivs numera av Hushållningssällskapet som mönstergård och en anställd arrendator brukar jorden.

Kalvuddevägen går genom åkrar som en gång varit sjöbotten, varför marken är lätt att odla. Själva Kalvudden är i stort sett täckt av lövskog med insprängda sommarstugetomter. Bok är vanligast, men ek och björk ingår. Boken som skogbildande träd befinner sig här nära sin nordgräns. De fåtaliga rönnarna lyste med sina sprakande färger i gult och rött. På ett område hade man slagit gräset på försommaren. Nu på eftersommaren har en hel del örter åter kommit i blom och kan bilda frön till nästa års blomsterfägring. Vi såg bland annat nya blad av smultron och brännässlor samt blommande midsommarblom. Bokskogens undervegetation ute på udden visade sig vara mycket sparsam. Men det är gott om odlingsrösen alltifrån bronsåldern, vilket visar att den nuvarande skogsmarken en gång varit uppodlad. När vi hunnit ända ut till uddens spets berättade Börje, att härifrån gick en gång en vinterväg ut över den isbelagda sjön. Men närmast land är det strömt vatten och här lär många drunkningsolyckor ha skett under årens lopp.

Vi vände om och var snart tillbaka på skolans gårdsområde med gräsmattor och träd. Börje berättade, att varje årskull som slutar sin studietid vid skolan planterar ett vårdträd, vars tillväxt eleverna sedan kan följa när de återser sin skola vid de årliga kamratträffarna. Senaste årets träd var en hansälg, som så när dog under den påfrestande vintern. Nu sköt den i alla fall nya skott. Att sälgens bark innehåller salicylsyra var kanske en nyhet för många. Syrans namn hänger ihop med släktnamnet Salix, till vilket sälgen hör.

Som avslutning läste vår ciceron en dikt av Artur Lundquist:

Ett träd är mycket större
och lever mycket längre
än en människa;
men ändock är ett träd för varje människa
inte på långt när nog.
Det behövs hundratals, tusentals träd
för varje människa på jorden,
träd som är världens lungor
och solljusets susande fabriker,
träd som umgås vänskapsfullt med regnet
och lugnar de upprörda vindarna,
träd som hjälper människan
att andas och att överleva.

Märta Mossberg

FOGELSTADKVINNORNAS SEXUALPOLITIK — VAR KOM DEN IFRÅN, VART TOG DEN VÄGEN?

Fogelstadkvinnornas sexualpolitik stod i fokus för ett synnerligen intressant och pedagogiskt strålande föredrag av Hjördis Levin. Hon klargjorde och exemplifierade även den sexuella revolutionens ursprung och förlopp. Hon försåg oss med nya synpunkter och vädrade ut gamla vedertagna fakta med en oerhörd bravur och kraft.

Hur den kvinnliga forskarens situation kan te sig berörde Levin inledningsvis, när hon nämnde sin handledares och professors kommentar till valet av Elisabeth Tamm som forskningsobjekt: "Det är visst någon som skrivit om eländet förut." Ett viktigt källmaterial för Levins studier av Fogelstadgruppen har nämligen varit den mycket personliga och intima brevväxlingen mellan Elisabeth Tamm och Andrea Andréén.

Föredraget hade sin utgångspunkt i Levins omfattande forskning om sexualmoralens historia. Hon analyserade 1800- och 1900-talens sexualpolitiska debatt som i mycket handlar om den ideologiska striden mellan feminister och sexualliberaler.

Det finns två pregnant skilda linjer i 1800-talets sexualdebatt. Hjärdis Levin åskådliggjorde dessa genom att låta den svarta tavlan på ett mycket instruktivt sätt fyllas av historiska utvecklingslinjer, namn och händelser.

Knut Wicksell och hans föredrag om superiet och prostitutionen på 1880-talet gav upphov till den s.k. wicksellska striden. Konkret och humoristiskt redogjorde Levin för denna och fastslog att de bakomliggande idéerna kom från 1700-talsekonomen Malthus' idéer om överbefolkningens och fattigdomens orsaker. Wicksell presenterade ett enda botemedel mot den sexuella osedligheten, nämligen inskränkning av barnantalet genom preventivmedel. Wicksell förde männens talan. Han menade att de s.k. federationskvinnorna uttalade sig om något de inte förstod, nämligen männens oerhörda lidanden att kontrollera sin könsdrift. Wicksell blev alltså en förespråkare för den sexualliberalism, som i sin förlängning kunde slå över till antifeminism och kvinnoförakt.

Federationen kom ursprungligen från England och etablerade sig som en rörelse i Uppsala på 1880-talet. Det var en grupp kvinnor, som protesterade mot prostitutionen och reglementeringen. De ville göra männen i de högre klasserna medvetna om det felaktiga i att hålla sig med en slavkast av fattiga kvinnor för att tillfredsställa sina sexuella behov. Föraktfullt kallades federationens företrädare, bland vilka märktes t.ex. Lina Sandell, för sedlighetsrörelse. Kvinnorna angrep den sexuella dubbelmoralen, d.v.s. att av kvinnor krävdes oskuld, trohet etc, medan männens sexualdrift ej gick att behärska utan måste tillfredsställas. "Osedliga" böcker och vykort bekämpades. Man krävde samma moral av män som kvinnor. Björnstjerne Björnson går på denna linje i sin bok En handske (1883) medan Strindberg förfäktade motsatt mening i Giftas I och II, där kvinnans uppgift som mor framhävs.

Fredrika Bremerförbundet, som bildas 1884, går emot Strindbergs åsikter och pläderar kraftfullt för kvinnans intellektuella förmåga och rätt till utbildning. 1897 börjar läkaren Karolina Widerström hålla föredrag om sexualuppfostran. En ung läkare, Ada Nilsson, lyssnar på henne och för senare hennes idéer vidare i Fogelstadkretsen.

1902 börjar kvinnorörelsen på nytt gå till storms mot reglementeringen. Socialdemokratiska kongressen kommer 1908 med förnyat krav på sexualupplysning. Ett progressivt budskap är här framhävandet av moderskapet och det betydelsefulla i att understödja mödrarna.

På 1920-talet återkommer samma saker på nytt: könen skall likställas när det gäller sexualmoralen. Fogelstadkretsen, t.ex. Kerstin Hesselgren, Ada Nilsson, Andrea Andréén och Elin Wägner debatterade och publicerade sina åsikter i Tidevarvet. Frågor som togs upp var de ogifta mödrarnas

situation, abort, moderskapsskydd, prostitution, sexualupplysning och barnbegränsning. En anknytning till federalismens idéer sker på sätt och vis. Elin Wägner och Andrea Andréen har under denna tid även kontakt med socialdemokratiska kvinnor.

7

1935 kommer Elin Wägner att ingå i Befolkningskommissionen. Hon verkar där för sociala reformer. En hjärtefråga för henne var att kvinnor ej skall skamstämplas då de väntar barn utan att vara gifta. I novellen Utan men skildrar Wägner en våldtagen 11-åringens lidanden och hur lagen ställer sig oförstående till flickans traumatiska upplevelser.

En lämplig avslutning till mitt referat av Hjärdis Levins föredrag är att citera hennes ord i boken Testiklarnas herravälde:

"Kampen för kvinnans sexuella frigörelse måste föras av kvinnorna själva, inte bara av folk på samhällstoppen, och inte enbart av specialister på sex. Sexspecialisterna för en reaktionär sexualpolitik. Det är på tiden att de lyssnar på "vanliga" kvinnors definitioner av vad de önskar av sitt liv och sin sexualitet."

Kerstin Pharmanson

ELIN WÄGNER OCH FLORY GATE — PÅ VIDEO

Eftermiddagens sång- och röstövningar ersattes med filmvisning. Först Margareta Strömstedts TV-film från 70-talet Dialogen fortsätter där vi fick stifta bekantskap med Elin Wägner genom vänner och Berg-bor. Tack, Margareta, för att Sällskapet fått en kopia!

Sen var det en alldeles färsk TV-film Elins väg, som ingår i Optimum-projektet, utbildningsradions största miljöattsning. Flory Gate intervjuades om Elins ekologiska synsätt, vi fick lära känna ett par av Fred med jordenstipendiaterna och kunde njuta av underbara bilder av våren i Berg.

Efter en givande dag i Fogelstadkretsens tecken var förväntningarna stora när vi bänkade oss i matsalen för supé och kvällsprogram. Margit Jonsson, själv med på Fogelstad en gång, skulle berätta.

Vackert krysanthemumprydda bord med serviettspiror i höstens färger väntade, och sång och musik. Till folkhögskolans största tillgångar hör de underbara ungdomar från musiklinjen som år efter år skänker fest och glädje åt vårt höstseminarium. Programmet, som alltid rikt varierat, spände från Adolfsson till Taube, från folkvisa och barock till jazzrytmer. Efter den läckra supén var det dags. Äntligen satt Margit Jonson i berättarstolen, en gång både lantbrukselev och kursdeltagare på Fogelstad, och kunde verkligen berätta. En ström av namn och minnesbilder välldes ur den gårdfarihandlarsäck, varvid hon liknade sina minnen.

Vid 18 års ålder med lantbrukslärarinneplaner kom hon 1936 som lantbrukselev till Fogelstad, där hon av och till kom att vistas i åtta år, till 1944, i olika kapaciteter: som elev, som ladugårdsföreståndare, som kursdeltagare. - Ingenting har betytt så mycket för mig och min livssyn, menar Margit, som längre fram kom att välja bibliotekarieyrket.

En mil västsydväst om Katrineholm när sjön Aspen, med Julita, Äs och Himelsta inom räckhåll, ligger Fogelstad. Dit kom kursarna - sjuksköterskor, lärarinnor, industriarbeterskor med flera - för att mötas förutsättningslöst, "bar bund" (norska, betyder "ända från början"). Margit genomgick två kurser jämte fortsättningskurser. Viktigt var att "bli sedd", upptäcka sin egen identitet och sitt värde. Kamratlivet var glatt och pratstunderna, också de nattliga, många och långa, på elevhemmet Rosenhane, där Margit bodde.

Ät de lokaler vi sett på bild under eftermiddagen gavs nu liv, åt festsalen med den Elsa Stenhammar-ledda körsången, åt Honorine Hermelins föreläsningar i antikens historia, vår kulturs rötter, Graal-sagorna från Vishetsåldern. Om fest på slottet. om lek berättades, om Ebba Holgerssons skapelse Komtemätta och de rollspel denna ords samhällsliv gav upphov till. Den majestätiska skådespelerskan Gerda Lundeqvist, vars brösttoner eleverna i oförstånd härmade, den blida Emilia Fogelklou, Elin Wägner och många andra passerade revy. Av Fogelstad-kretsen hade nog Honorine Hermelin gjort det största intrycket. Hon tecknades som en eldslåga, intensiv, med den absoluta närvaro vissa människor har. Av de gästade föreläsarna ihågkoms från 1945 Fredrik Paasche (norsk litteraturprofessor och kulturambassadör i svensk exil), en annan eldsjäl, med en föreläsning om Wergeland.

Ur sin minnessäck plockade Margit fram så överväldigande mycket, från vardagsstoff till formliga juveler. Man minns Honorine och berättarstolen. Där fick hon alla att öppna sig med Sesam-orden "Berätta mig sagan om din dag". Man minns förklaringen till Fogelstadförbundets symbol, den lilla delfinen som hjälper simmaren iland. Och allt detta fick vi höra i ett spontant, humoristiskt och mycket ungdomligt personligt framträdande, som beredde alla en högtidsstund. Tack för att vi fick vara med!

9

Anne Marie Wieselgren

KVINNLIGA NÄTVERK IDAG

Så kom ännu en dag med sol på septemberhimlen och otroliga höstfärger i naturen. Vi skulle få möta dagens nätverksskvinnor.

DACKES DÖTTRAR

Carin Högstedt berättade att med statens nedskärningar av statsbidrag till kommuner och landsting blev det svårt att vara kommunpolitiker, om man ville medborgarna väl och då främst kvinnorna och barnen. Kvinnorna i vänster- och miljöpartierna, socialdemokraternas kvinnor och SKTF kände att de behövde varandra. "Dackes Döttrar" föddes 13 september 1991 i Växjö, Carin upptäckte senare att de hade många likheter med Fogelstadförbundet. Döttrarna blir fler och fler och är nu ca 60. De arbetar politiskt men inte partipolitiskt.

När vi fått historien om döttrarnas barndom, visade de att de vuxit upp till skickliga skådespelare. I fyra satiriska sketcher klargjorde de hur vi har det i dagens samhälle. Där var det arga sjukvårdsbiträdet, som slitit och minsann inte levt över sina tillgångar och så "kapitalet" som mädde så bra så bra. En ung fattig kvinna med barn och gammal mamma. Hon hade inte ens råd att ta ut sina stackars hundralappar från banken. "Marknaden" teg och verkade. En yuppy flyttar pengar genom att trycka på knappar och väntar på vårt inträde i EG. Hos "Kvinnotjänst AB" fanns kvinnors kunnande och behag lagrade i datorn. Det var bara att välja och vraka.

Tydligare än så här kunde inte "Döttrarna" peka på att vi kvinnor behöver varandra.

INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET FRED OCH FRIHET

Lilian Stegby talade sen om IKFF och sitt engagemang. 1915 reser Elin Wägner till IWSA's möte i Haag. Där beslutas att kvinnodelegationer skall resa runt till regeringar och protestera mot det pågående världskriget. Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet bildas. I Sverige

bildas IKFF 1919. Kvinnorna pekade på sambandet mellan krig, svält och miljöförstöring.

10

Höjdpunkter i den nutida verksamheten har bl a varit "Den stora fredsresan" 1985, fredsmarscher till Paris 1981, Minsk 1982, Bryssel 1983. Vi får inte heller glömma de tappra kvinnorna på Greenham Common, som så tappert kämpade mot bruket av de där stationerade missilerna. Minnesstunderna på Hiroshimadagen glömmar vi väl inte!

Kristina Thulesius tog sen över och berättade om dagens IKFF. "Kvinna till Kvinna" är ett projekt som IKFF nu driver med hjälp av Rädda Barnen för att samla pengar till stöd för kvinnor i det forna Jugoslavien. IKFF i Växjö och Aneboda arbetar också med förberedelser för en konferens i maj 1994, dit IKFF tänker bjuda två representanter för kvinnorna i länderna runt Östersjön och i Norden. Kvinnorna måste vara med och bygga upp framtidens demokratiska samhälle.

VÄXJÖ AKTIONSGRUPP MOT PORNOGRAFI

Kicki Sandström, Växjö, talade sig sen varm för VAMP, men påpekade att hon också representerade Fredrika Bremerförbundet. Vad för sorts vamp var då Kicki? Jo, hon var med och bildade Växjö Aktionsgrupp Mot Pornografi 1984. Det finns också modiga män som är "vampar". 1985 startade riksorganisationen. Många tror att kvinnor är till för mannens skull, att de är utbytbara objekt. Men kvinnan skall visst inte vara mannens slav utan jämställd, Det fick de lära sig redan på Medborgarskolan på Fogelstad!. Kicki sa att dagens pornografi minsann inte är söta, lätt avklädda flickor i vacker miljö, Efter 1985 har pornografin uppmärksamats och straffen skärpts. Organisationen har haft många goda kontakter med myndigheter. De samarbetar också med flera andra organisationer. Vamp har gjort ett bildband för informationstillfällen. De har också en videofilm om barns rätt enligt FN:s deklaration 34. Ett ungdomsband att visa i nian och gymnasiet har tagits fram. Vamp finns nu på 35-40 platser. I Kalmar heter det Kamp!

Som avslutning visade hon oss ett urval "snälla" bilder från vanliga herrtidningar. Man förstår att flickorna får men för livet när de tvingats ställa upp på något sådant.

Märta Schlecker

INFÖR FRAMTIDEN — SAMMANFATTANDE DISKUSSION OM FOGELSTADS BETYDELSE SOM KVINNLIGT NÄTVERK OCH OM VÅR TIDS EVENTUELLT NYA BEHOV.

11

Som avslutning på det stimulerande och givande höstmötet med Fogelstadgruppen som tema, vidtog prisutdelning samt en aktiv diskussion med många inlägg.

VÄCKARKLOCKEPRISET

Väckarklocke-priset utdelades i år för första gången och gick till tidskriften Bang som utges av Stockholms universitet. Redaktionen består av nio kvinnor. I temanummer har tidskriften behandlat bland annat krig och fred, miljö och kvinnors och mäns roller i samhället. Priset var dels att redaktionen fick boken Väckarklocka och att en av redaktionsmedlemmarna inbjöds till S:t Sigfrid för att delta i våra studiedagar, dels att pristagarna fick i uppdrag att förära en härligt blank och skrällande väckarklocka till någon i vårt samhälle som behövde väckas.

Bang gav väckarklockan till nydemokraternas Vivianne Franzén för hennes "generaliserande och nedsättande påståenden om invandrare under sommaren 1993. Detta i kombination med hennes konservativa syn på könsrollerna vittnar om en snäv och förlegad uppfattning om världen. Vår förhoppning är att Vivianne Franzén ska vakna och ersätta 10-talets kvinnosyn och 30-talets främlingssyn med 90-talets människosyn".

NÄTVERK NU OCH DÅ

Diskussionen spände över många områden, men som en röd tråd genom det hela gick manligt-kvinnligt och arbetslösheten. Svenska män är bland de mest jämställda i världen. Försök samarbeta, så de inte drar sig bort eller går emot, Elin har alltid talat om samarbete mellan kvinnor och män. Några repliker:

- Kvinnliga lärare borde intressera sig mer för "tjejgrupper". - Lite mer lojalitet mellan kvinnor.
- Man orkar inte utan att känna att man duger något till. En talare efterlyste mer debatt om hur orken skall räcka. Hon propagerade för fyra timmars arbetsdag! Så kanske jobben räcker till flera också?

Apropos arbetslösheten, en kvinna från gruppen Dackes döttrar blev tillsammans med sina arbetskamrater inom sjukvården varslade att gå ner i arbetstid. Ilskan gjorde att hon hotade med att starta eget. Chefen räknade då om budgeten - och då räckte pengarna. Pengar ja, varför ej föra över pengar från pojkidrotten till flickaktiviteterna? De olika kulturella bakgrunderna mellan svenska ungdomar och invandraringdomar ställer till med problem. En flicka från Syrien har i två år jobbat med en "stökig" flickgrupp. Resultatet blev bra, arbetet i gruppen bättre, likaså betygen. I Lammhult hade ett mycket fint initiativ tagits,

berättade Gerd Jonson. Från olika föreningar, Röda Korset, 12
IKFF och Rädda Barnen, hade medlemmar ställt upp. De fick
tyger som klipptes till och plaggen syddes sedan av
invandrarkvinnor, varefter de färdiga kläderna kom tillbaka
till Röda Korset.

Marianne Enge kom med synpunkter mellan de olika
diskussionsinläggen, bla om erfarenheter från Afrika. Den
afrikanska kvinnan drömmer om romantik - så möter hon
verkligheten i form av den afrikanske mannen...
Och så det här med värdering av kvinnors och mäns
arbetsuppgifter, varför ska t ex en parkarbetare ha mer
betalt än dagisfröken? Vem har det tyngsta och mest
krävande jobbet?

Så till Elin Wägner och mötets tema Fogelstadgruppen. En
representant för Dackes Döttrar tyckte att man blev
gråtfärdig vid tanken på att inte något hänt sedan
Fogelstadgruppen verkade. Men det hade kanske tagit
ytterligare fyrtio år att "mala" om inte Elin Wägner för
fyrtio år sedan kommit med sina fruktbärande, starka idéer.
Fogelstadgruppen arbetade alltid för att trygga återväxten,
det är det vi måste göra nu!

Elisabeth Aaby-Ericsson

TACK!

Som vanligt har "frivilliga" bidragit till denna rapport,
tack för era insatser! Stort tack också till studiedagarnas
organisationskommitté för ett fint program, till S:t
Sigfrids folkhögskola för härlig miljö och god mat och för
att ni erbjuder oss alla - deltagare och medverkande -
denna tankeväckande och stimulerande helg bland Elins
vänner!

Elin Wägner-sällskapets styrelse